

Pyhäjoen pohjavesialueiden luokitus- ja rajausmuutokset

Laki vesien- ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) edellyttää, että Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus luokittelee ja rajaa pohjavesialueet vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella luokkiin 1, 2, 1E, 2E tai E. Luokitus perustuu vuonna 2015 voimaan tulleeseen lainsäädännön muutokseen (1263/2014, luku 2a). Uuden lainsäädännön myötä kaikkia aikaisemmin luokiteltuja pohjavesialueita tarkastellaan niiden suojelutarpeen ja vedenhankinnan käyttöön soveltuvuuden kannalta kuin ne määriteltäisiin ensimmäisen kerran.

1-luokkaan kuuluvat alueet ovat vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita, joiden vettä käytetään tai jota on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan taikka talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 m³/vrk tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin. 2-luokkaan luokitellaan vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, jotka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksiensa perusteella soveltuvat 1-luokan mukaiseen käyttöön. Lisäksi E-luokkaan luokitellaan pohjavesialueet, joiden pohjavedestä jokin pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (1E, 2E tai E). Aikaisemmin käytössä ollut luokka III poistuu käytöstä ja siihen kuuluvat alueet joko luokitellaan uudelleen luokkiin 1, 1E, 2, 2E tai E tai poistetaan pohjavesialuerekisteristä (POVET). Aiemmin poistetut pohjavesialueet (luokka IV) tarkastellaan uudelleen edellä mainitulla tavalla. Pohjavesialueluokat ilmaistaan jatkossa arabialaisin numeroin, jotta uusien säännösten perusteella luokitellut alueet voidaan erottaa aikaisemmin luokitelluista alueista.

Pohjavesialueiden hydrogeologinen kuvaus ja vedenotto

Kopiston (11625001) pohjavesialue on epähomogeeninen muodostuma, jonka keskiosassa on karkeaa hiekkaa ja kivistä soraa. Rantavoimien vaikutuksesta hiekkoja on levinnyt paikoitellen ympäristöön moreenien päälle. Varsinkin alueen länsiosassa esiintyy merkittävässä määrin huuhtoutunutta moreenia. Lajittuneesta aineksesta suuri osa on käytetty. Maakerrosten paksuus on pieni ja aines on suhteellisen heikosti lajittunutta. Maaperän vedenläpäisevyys, samoin kuin hydraulinen yhteys on ilmeisesti heikohko. Pohjaveden luonnontilainen päävirtaussuunta on luoteeseen. Veden rautapitoisuus on riippuvainen pumpattavista vesimääristä nousten suurilla vedenottomäärillä haitallisesti. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,33 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 100 m³/d. Alueella on yksi vedenottamo, josta on vuonna 2016 otettu pohjavettä yhteensä noin 7 m³/d.

Kötinkankaan (11625002) pohjavesialue on epähomogeeninen, pääosiltaan huuhtoutunutta kivistä moreenia sisältävä muodostuma. Karkeita, lajittuneita hiekka- ja sorakerroksia on vähäisessä määrin tavattu, mutta niiden paksuus on ilmeisesti pieni. Aineksen vedenläpäisevyys on yleensä heikko ja hydraulisesti alue on epäyhtenäinen. Aluetta ylikuormitettaessa vedenotolla rautapitoisuus lisääntyy haitallisesti. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,16 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 70 m³/d. Alueen vedenotto ei ole käytössä veden korkean rautapitoisuuden vuoksi.

Viinikangas (11625003) muodostuu laakeasta, pintaosiltaan moreenista koostuvasta selänneestä, jonka koillisreunalla esiintyy ohuen moreenikerroksen alla sora- ja hiekkakerroksia. Koepumppauksen mukaan alueen maaperä on ainakin paikoin kohtalaisen hyvin vettä johtavaa. Raudan määrä pohjavedessä on selvästi koholla. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,33 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 100 m³/d.

Tähjänjoki (11625004) on kallioselänneen itäreunalle kerrostunut moreenipeitteinen, matala harju. Muodostuman aines on pääosin hiekkaa, mutta reunaosissa on myös hienoa hiekkaa. Muodostumassa on matala sorakerros, joka sisältää kiviä ja lohkareita. Pintaosan hienoainespitoisuus heikentää infiltraatiota. Alueella on laajaa maa-aineksen ottoa ja kallion louhintaa myös pohjavesipinnan alta. Osa muodostuman luoteispuolisesta pohjavesialueesta kuuluu arvokkaisiin kallioalueisiin. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,83 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 500 m³/d.

Kaivosojan (11625005) muodostuma on rantakerrostuma, jonka pinnalla on matalia rantavalleja. Maaperä koostuu pintaosissa hienosta hiekasta, mutta syvempänä tavataan myös keskihiekkaa ja mahdollisesti karkeankin hiekan kerroksia. Kerrospaksuus on kuitenkin vähäinen. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,75 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 300 m³/d.

Heteselkä (11625051) on lajittuneen aineksen selänne, joka koostuu keskiosassa etupäässä kivisestä sorasta ja länsi- ja itäpäässä hiekasta. Kerrospaksuus on ilmeisesti vähäinen tai muodostumassa on ainakin välikerroksina moreenia. Alueen keskiosat saattavat kuulua myös Viinikankaan (11625003) ja Raahen puolella sijaitsevaan Pitkäsälähteen kautta kulkevaan piiloharjuksoon. Maaperän vedenjohtavuus lienee paikoin kohtalainen, mutta vedenlaatu on huono. Alueella on voimakasta maanottoa ja siihen liittyvää pohjavettä vaarantavaa toimintaa. Alue on aiemmin poistettu luokituksesta.

Pyhäjoen pohjavesialueiden uudelleen luokitus ja rajausmuutokset

Kopiston pohjavesialue (11625001) luokitellaan uuden luokitusmenetelmän mukaisesti 1-luokkaan eli vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi. Kötinkankaan (11625002) ja Viinikankaan (11625003) pohjavesialueet luokitellaan uuden luokitusmenetelmän mukaisesti 2-luokkaan joka on muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue.

Tähjänjoen (11625004) ja Kaivosojan (11625005) pohjavesialueet on luokiteltu luokkaan III kuuluvaksi. Alueita on tutkittu Pohjois-Pohjanmaan POSKI 2 –hankkeen aikana ja todettu, että alueet eivät sovellu vedenhankintakäyttöön. Pohjavesialueet poistetaan luokituksesta. Heteselän (11625051) pohjavesialuetta ei palauteta pohjavesialueluokitukseen mukaan.

Pyhäjoen pohjavesialueille ei tehdä rajausmuutoksia eivätkä alueet saa E-merkintää, koska alueilla ei ole suoraan pohjavedestä riippuvaisia maa- tai pintavesiekosysteemejä.

Lisätiedot

Lisätietoja antavat ylitarkastaja Heikki Kovalainen (puh. 0295 038 356) ja geologi Helena Vikstedt (puh. 050 351 3152) Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksesta. Vaihteen puhelinnumero on 0295 038 000.

Oulussa 24. tammikuuta 2018

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus